

PUBLIKA ILMIY-USLUBIY JURNALI

TA'LIM FIDOYILARI

JIFACTOR: 8.2

ISSN:2181-2160

8 01

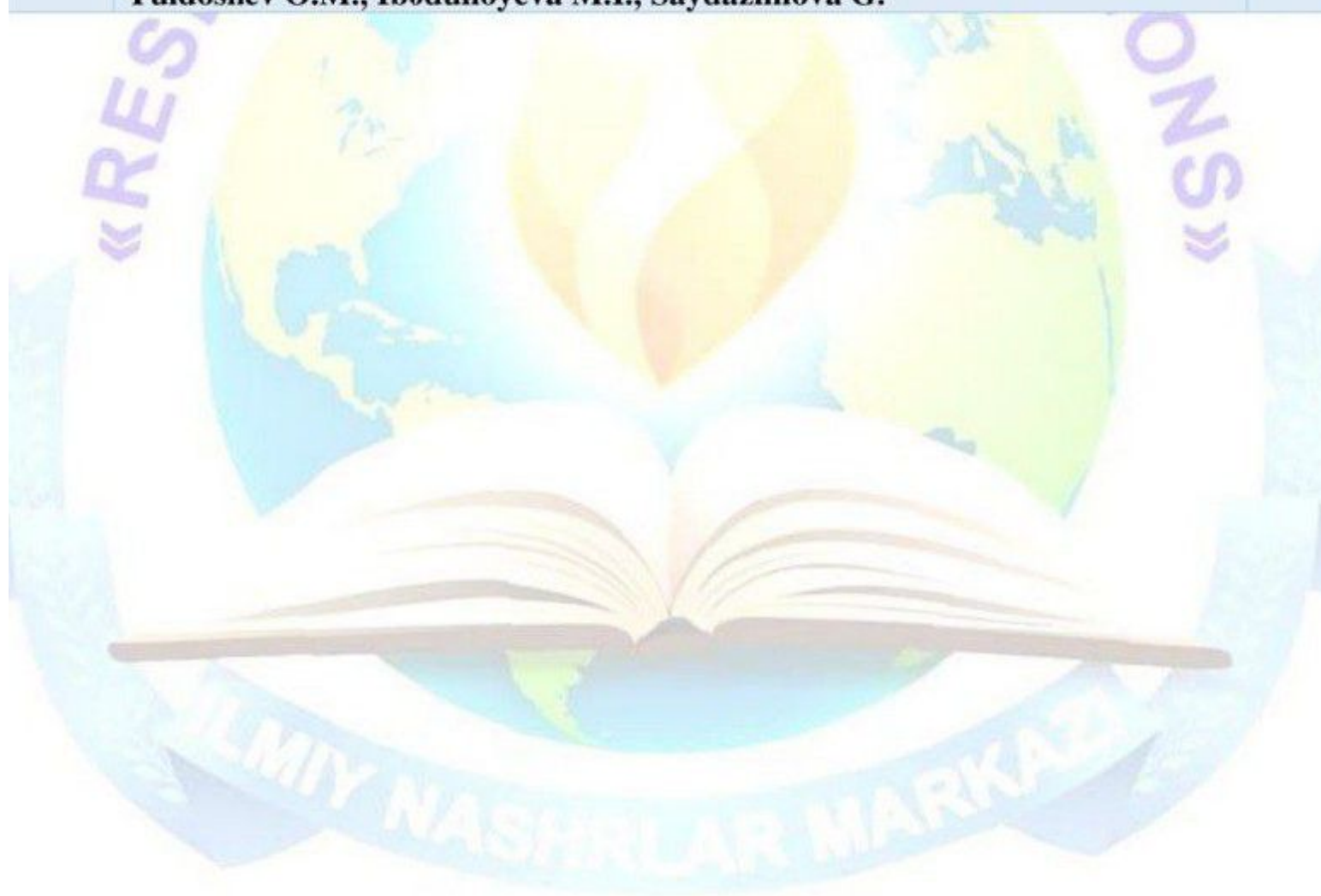
UB.UZ

UB.UZ

R.A.P

1.	CERTAIN ASPECTS OF SOCIOPOLITICAL PROCESSES AND NATIONAL CONSCIOUSNESS IN RENEWAL UZBEKISTAN Sanjar Toyirov	4
2.	СИНТАКСИС РУССКОГО ЯЗЫКА: ПОРЯДОК СЛОВ, СИНТАКСИЧЕСКИЕ КОНСТРУКЦИИ, СИНТАКСИЧЕСКИЕ СВЯЗИ Азимова Э.А.	14
3.	THE IMPORTANCE OF INCREASING THE ATTRACTIVENESS OF MARKETS IN THE DEVELOPMENT OF TOURISM Irgashev To'lg'in Zilola Akbaraliyeva	20
4.	SHASHMAQOM – O'ZBEK MUMTOZ MUSIQA ME'ROSINING O'LMAS DURDONASI Xushnud Ismatov	25
5.	Phraseological Representation of Gender Equality in English and Uzbek: Linguistic and Cultural Insights Numonova Shakhriyoda Shukhratovna	29
6.	Возможности и преимущества ведения интегрированного и корпоративного учета в программе: «Интегрированная система корпоративного учёта и контроля» Хайдарова Дилдора Жахонгир кизи	35
7.	BANK VA VALYUTA SIYOSATI Djumaqulova Sabohat To'xtamurodovna	43
8.	BAQLAJON O'SIMLIGIDA UCHRAYDIGAN KENG TARQALGAN KASALLIKLAR Hamroyeva Maftuna Qobilovna	50
9.	Iqtisodiy siyosatga kirish fanining nazariy asoslari va iqtisodiy siyosatning tarmoq tarkibiy qismlari Eshova Muattar	55
10.	INSTITUTIONAL SIYOSAT Eshmonova Maxfuza Djo'rayeva Lola Abdugabbarovna	62
11.	Innovatsion siyosatning mazmuni Hakimov Nasrullo Djo'rayeva Lola Abdugabbarovna	69
12.	Davlatning investitsiya siyosati Sulaymonova Shafiqa Djo'rayeva Lola Abdugabbarovna	76
13.	TARBIYACHI PEDAGOG FAOLIYATIGA KREATIV YONDASHUV Abdunazarova Shahnoza	83
14.	IJTIMOIIY SIYOSAT Baltabayeva Amina Iskandar qizi Djo'rayeva Lola Abdugabbarovna	89
15.	IQTISODIYOTNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISH USULLARI Mengliyeva Salomat Abdusattarovna jo'rayeva Lola Abdugabbarovna	95
16.	AGRAR SIYOSATI Abdusamadova Mahliyo Farhodovna jo'rayeva Lola Abdugabbarovna	100
17.	YANGI O'ZBEKISTONDA FARMATSEVTIKA SANOATINI	106

18.	Logopediyada duduqlanishni bartaraf etishda qo'llanadigan texnologiyalar Abidova Nilufar Zakirovna	112
19.	Logopediyada duduqlanishni bartaraf etishda qo'llanadigan metodikalar tahlili Utbasarova Umida Mexmanovna	120
20.	Nutqida og'ir nuqsonlari bo'lgan bolalarni maktabga tayyorlash yuzasidan xorijiy davlat tajribasi tahlili Yo'ldoshxonova Mahinabonu Baxtiyor qizi	127
21.	РАЗНОВИДНОСТЬ СУДОРОГ ПРИ ЗАЙКАНИИ Уктамova Зебо Ихтияровна	131
22.	YURTIMIZDA TURIZM IMPORT VA EKSPORTINI O'SIB BORISHIDA TURIZN QONUNING O'RNII Avazbekova Parvina Muhammadmurod qizi Irgashev To'lqin	136
23.	IONIC LIQUID-MODIFIED MAGNETIC NANOPARTICLES: A NOVEL APPROACH FOR DRUG DELIVERY SYSTEMS Yuldoshev O.M., Ibodulloyeva M.I., Saydazimova G.	142

YURTIMIZDA TURIZM IMPORT VA EKSPORTINI O'SIB BOKISHIDA TURIZN QONUNING O'RNI

Avazbekova Parvina Muhammadmurod qizi

avazbekovaparvina0@gmail.com

Chirchiq Davlat Pedagogikas Universiteti 3-bosqich talabasi

Irgashev To'lg'in

Chirchiq Davlat Pedagogikas Universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada turizm eksporti va importi atamalariga alohida izoh berib o'tilgan shuningdek yurtimizdagi turizm eksport va import hajmi yildan-yilga oshirib borayotlanligi aks ettirilgan. Pandemiya dan keying holat hamda turizm to'g'risidagi qonuni turizm rivojida gi o'rni haqida ma'lumot berib o'tilgan.

Kirish so'zlar: Turizm, eksport, import, turizm tarmoqlari, turizm qonuni.

Kirish. Turizm nafaqat yirik biznes, balki turizmni, ehtimol, dunyodagi eng yirik eksport mahsulotlaridan biri sifatida ko'rish va himoya qilish kerak. Turizmning eksport sohasi ekanligi Yamayka tadqiqotida qayd etilgan: "Eksport sanoati - bu o'z tovarlari yoki xizmatlarining muhim qismini mamlakat tashqarisida sotadigan va shu bilan mahalliy iqtisodiyotga yangi pul olib keladigan sanoatdir. Turizmni qimmatli eksport mahsulotiga aylantiradigan narsa shundaki, agar to'g'ri parvarish qilinsa, u barqaror va qayta tiklanadigan resursdir. Neft yoki minerallar kabi asosiy resurslardan farqli o'laroq, turizm cheksiz emas. Okeanga qancha odam tashrif buyurmasin, okean baribir ummon bo'lib qoladi va qancha odam tog'ga qaramasin, tog'o'z o'rnida qoladi. Aslida, ishlab chiqarish ishlarini yo'qotgan joylarda turizm muqobil afzalliklarni taklif qiladi, chunki ishlab chiqarish ishlaridan farqli o'laroq, ma'lum bir hududga tashrif buyurishni dengizga jo'natib bo'lmaydi. Turizmning barqarorligi turizm mahsuloti himoyalannasligi kerak degani emas.

Asosiy qism Turizm, har qanday tovar kabi, haddan tashqari ishlatilishi, yomon ekspluatatsiya qilinishi yoki pasayishiga yo'l qo'yilishi mumkin. Turizm ham mahalliy hamjamiyatning yordamiga muhtoj. Ushbu yordamsiz turizm ko'pincha barqaror bo'lmagan mahsulotga aylanadi. Turizm eksporti-xalqaro sayohat savdosi norezidentlar tomonidan boshqa davlatga tashrif buyurganlarida sotib olingan tovarlar va xizmatlar bilan bog'liq

operatsiyalardan iborat. Turizm importi esa-xalqaro savdosi norezidentlar bilan bog'liq davlatga tashrif buyurganlarida sotib olingan mahsulotlar va olinadigan mahsulotdan iborat.

Jahon hamjamiyatiga ochilib borayotgan Yangi O'zbekiston taraqqiyotida mamlakatimiz iqtisodiyotini yanada rivojlantirish, yurtimizda mavjud salohiyatdan turizmni taraqqiy ettirishda foydalanishga qaratilgan keng ko'lamli va tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda. Tashqi siyosatda mamlakatimiz dunyoga ochilib, yaqin qo'shnilar va boshqa xorijiy davlatlar bilan hamkorlik va do'stona siyosat yo'lga qo'yildi.

Turizm tarmoqlarini rivojlantirish bo'yicha olib borilayotgan islohotlarning asosiy maqsadi – ochiqlik tamoyili asosida jamiyatning farovonligini yanada oshirish, iqtisodiy sohalarni modernizasiya qilish, tadbirkorlarga qo'shimcha imkoniyatlar yaratish va turmush farovonligining yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlashdan iboratdir. Jahon hamjamiyatiga ochilib borayotgan Yangi O'zbekiston taraqqiyotida mamlakatimiz iqtisodiyotini yanada rivojlantirish, yurtimizda mavjud salohiyatdan turizmni taraqqiy ettirishda foydalanishga qaratilgan keng ko'lamli va tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda. Tashqi siyosatda mamlakatimiz dunyoga ochilib, yaqin qo'shnilar va boshqa xorijiy davlatlar bilan hamkorlik va do'stona siyosat yo'lga qo'yildi.

Turizm tarmoqlarini rivojlantirish bo'yicha olib borilayotgan islohotlarning asosiy maqsadi – ochiqlik tamoyili asosida jamiyatning farovonligini yanada oshirish, iqtisodiy sohalarni modernizasiya qilish, tadbirkorlarga qo'shimcha imkoniyatlar yaratish va turmush farovonligining yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlashdan iboratdir.

Turizm sohasida yaratilgan 1 ta yangi ish o'rni, boshqa sohalarda yana 2 ta ish o'rni paydo bo'lishiga turtki beradi.

Davlatimiz rahbari ta'kidlaganidek: jazirama issiq va izg'irin sovuqda, hamma paxtaga majburiy safarbar etilgan yillarda ham, O'zbekiston paxta tolasining eksporti 1 milliard dollardan oshmagan. Hozirgi kunda turizm eksporti bu marradan oshib o'tdi. Agar uni 3-4 barobar oshirsak, jaydari qilib aytganda, "paxta ekmasak" ham bo'laveradi. Mutaxassislarning ta'kidlashicha, turizmda topilgan daromadning 30 foizi odamlarning qo'lga ish haqi bo'lib boradi, sanoatda va boshqa tarmoqlarda bu 10 foizdan oshmaydi. Shuning uchun, ko'p davlatlar sayyoh jalb qilishning yangi-yangi yo'llarini izlayapti. Shuni inobatga olgan holda, chet ellik turistlarning mamlakatimizga sayyoh bo'lib kelishini

ta'minlash va xorijiy turistlarning oqimini ko'paytirish maqsadida so'nggi islohotlar sharoitida viza rejimining liberallashtirilishiga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Xorijiy davlatlardan tashrif buyuruvchilar uchun viza rejimi soddalashtirildi, xususan, ayni paytda 93 ta xorijiy davlatlar fuqarolari uchun vizasiz kirish, 56 ta davlat uchun elektron kirish vizasi, 47 ta davlat uchun besh kunlik tranzit vizasiz kirish, shuningdek, 76 ta davlat uchun turizm vizalar berishning engillashtirilgan tartibi belgilandi. 55 yoshga to'lgan va turizm maqsadida 30 kundan ortiq bo'lmagan muddatga respublikaga keluvchi XXR, AQSh va Vetnamning fuqarolari uchun vizasiz kirish rejimi joriy qilindi.

Shuningdek, "Vatandosh", "Student visa", "Academic visa", "Medical visa" va "Pilgrim visa" kabi yangi kirish viza turlari belgilandi.

Amalga oshirilgan islohotlar natijasida, xorijiy turistlar soni 2016 yilda 1,3 mln. nafar bo'lsa, 2022 yilda 5,2 mln. nafarni tashkil etdi. 2023 yil 8 oyda yurtimizga xorijdan 4,3 million turist keldi. Mamlakatimizga uzoq davlatlardan kelayotgan turistlar oqimi 3-4 barobar oshdi. Misol uchun, bu yil Hindistondan – 3,5 baravar (25 ming), Yaponiyadan – 5 baravar (7 ming), AQShdan – 2 baravar (14 ming), Italiyadan – 3,5 baravar (17 ming) sayyoh ko'paydi.

Shuningdek, har bir xorijiy turistning respublika hududida bevosita sayohat xarajatlaridan tashqari sarflaydigan o'rtacha mablag' summasi 2017 yilda 197 AQSh dollarini tashkil qilgan bo'lsa, bu ko'rsatkich 2022 yilda 309, 2023 yilda esa 330 AQSh dollariga etdi va turizm eksporti hajmi 1,6 mlrd dollar bo'ldi (2017 yilda 531 mln dollar bo'lgan). 2023 yil 8 oyda – 1,4 milliard dollar tushum bo'ldi.

Turistlarning o'rtacha qolish kuni 4-5 kunni tashkil etib, o'tgan yilning mos davri (3 kun)ga nisbatan 1,5 baravarga ortdi. Pandemiya, dunyodagi murakkab vaziyatga qaramasdan, mamlakatimizda o'tgan 6 yarim yilda (2017 yil 2023 yil iyun) turizm xizmatlari 2,5 barobar o'sib, xorijiy turistlar soni 5 million nafardan oshdi (2016 yilda 2 million nafar bo'lgan). Turizm eksporti 430 milliondan 1 milliard 600 million dollarga ko'paydi (o'sish – 4 barobar). 2023 yilda turizm eksporti 2 milliard dollarga etkazish kutilmoqda.

Shuni ta'kidlab o'tish joizki, xalqaro ekspertlarning e'tirof etishicha, qisqa vaqt ichida O'zbekiston xalqaro darajada "yopiq" davlatdan "eng ochiq" mamlakatlardan biriga

aylandi. Davlatimiz rahbari tomonidan belgilab berilgan vazifalarning o'z vaqtida amalga oshirilishi, shubhasiz, o'rta muddatda mamlakat iqtisodiyotida turizm industriyasi ulushini ko'paytirishga xizmat qiladi va O'zbekiston turizmi milliy iqtisodiyotdagi yutuqlar bilan cheklanib qolmasdan, mintaq va dunyo turistik xizmatlari bozoriga eng raqobatbardosh davlatlar qatorida kirib borishi mumkin.

Xizmatlar eksporti(xizmatlar turi bo'yicha, yillik)

Mamlakatda turizmni milliy iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, hududlarni jadal rivojlantirish, yangi ish o'rinlarini yaratish, aholining daromadlari va turmush darajasini oshirish, mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligini oshirishni ta'minlovchi strategik tarmoqlardan biri sifatida rivojlantirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda.

Xizmatlar eksporti (xizmatlar turi bo'yicha, yillik)/Экспорт услуг (по видам услуг, годовой)/Export of services (by types of services, annual)

Klassifikator	Klassifikator_ru	Klassifikator_en	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Xizmatlar eksporti	Экспорт услуг	Export of services	1335,5	1772,4	2356,4	2942,8	3030,3	3061,3	3120,6	2474,5	3070,0	3434,8	2005,0	2581,7	4456,7	5640,4
Boshqa toifalarga kiritilmagan texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash xizmatlari	Услуги технического обслуживания и ремонта, не отнесенные к другим категориям	Maintenance and repair services not elsewhere classified	2,4	5,6	4,8	6,7	13,4	10,2	7,2	8,7	8,0	11,9	7,2	12,9	16,5	24,2
Transport	Транспорт	Transport	859,0	1135,8	1347,6	1406,3	1504,3	1481,1	1525,7	1600,7	1687,9	1765,7	1426,1	1744,1	2204,7	2440,4
Safarlar (turizm)	Поездки (туризм)	Trips (tourism)	273,3	341,6	567,9	1112,3	1052,0	1187,5	1252,5	546,9	1041,1	1313,0	255,8	422,1	1609,8	2143,1
Qurilish	Строительство	Construction	23,7	42,4	64,8	45,7	103,1	77,6	63,8	37,1	36,7	41,9	42,3	14,6	9,8	18,0
Sug'urta va pensiya xizmatlari	Услуги страхования и пенсионного обеспечения	Insurance and pension services	5,2	4,5	5,2	4,2	4,5	4,5	6,1	6,0	5,6	7,4	17,2	27,6	55,0	87,2
Moliyaviy xizmatlar	Финансовые услуги	Financial services	22,0	38,6	43,8	49,9	46,0	27,7	24,4	28,8	28,8	29,2	21,1	27,6	73,2	63,1
Boshqa toifalarga kiritilmagan intellektual mulkdan foydalanish uchun to'lovlar	Сборы за использование интеллектуальной собственности, не отнесенной к другим категориям	Fees for the use of intellectual property not elsewhere classified	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,9	0,3	0,1	0,2	0,2	0,6	1,2	20,3
Telekommunikatsiya, kompyuter va axborot xizmatlari	Телекоммуникационные, компьютерные и информационные услуги	Telecommunications, computer and information services	72,4	135,3	223,5	204,3	203,8	156,9	147,5	150,7	159,7	167,5	169,5	180,7	305,8	540,4
Jismoniy shaxslarga xizmatlar va madaniyat va dam olish xizmatlari	Услуги частным лицам и услуги в сфере культуры и отдыха	Services to individuals and services in the field of culture and recreation	0,2	0,5	0,5	2,7	4,4	5,6	4,9	0,2	0,9	1,0	0,4	1,4	1,3	11,2
Boshqa xizmatlar	Другие услуги	Other services	100,7	110,2	162,8	156,0	201,5	187,5	151,5	132,3	137,5	138,8	107,5	164,7	189,1	310,7

Viza rejimining liberallashtirilishi, chet el fuqarolarini ro'yxatga olish tartibining soddalashtirilishi, turizm tarmog'ini rivojlantirish uchun imtiyoz va preferensiyalar berilishi milliy turizm salohiyatini ichki va tashqi bozorlarda samarali targ'ib qilish imkonini berdi.

Shu bilan birga, o'tkazilgan tahlillar turizm tarmog'ini tartibga soluvchi normativ-huquqiy asosning nomukammalligi, alohida turizm xizmatlarini ko'rsatish qoidalarining, shuningdek chet el fuqarolarining toifalari, bo'lish muddatlari va maqsadlari bo'yicha dunyo amaliyotida keng qo'llaniladigan alohida viza rejimlarining mavjud emasligini ko'rsatmoqda.

Shuningdek, joylashtirish vositalari va infratuzilma obyektlarining, ayniqsa turizm mavsumida yetishmasligi, turli transportlarda yo'lovchilarni tashish tizimining yetarli darajada muvofiqlashtirilmaganligi, shuningdek, turistlarni mavjud turizm salohiyati to'g'risidagi ma'lumotlar bilan ta'minlashni tashkillashtirish darajasining pastligi, ichki turizmni, mamlakat hududlaridagi madaniy meros obyektlarining va ziyoratning o'ziga xosliklarini targ'ib qilish bo'yicha marketing kampaniyalarining samarasizligi turizmni jadal rivojlantirishga salbiy ta'sir qilmoqda.

Turizmni, avvalambor, xususiy sektorda rivojlantirish uchun qulay shart sharoitlar yaratish, ko'rsatilayotgan xizmatlarning raqobatbardoshligini va sifatini oshirish, milliy turizm mahsulotini dunyo bozorida faol va kompleks ravishda targ'ib qilish, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisiga 2018-yil 28-dekabrda qilgan Murojaatnomasida bildirilgan takliflarni amalda tatbiq etish maqsadida hamda 2017 — 2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasida belgilangan vazifalarga muvofiq:

Quyidagilar:

quyidagilarni nazarda tutuvchi 2019 — 2025-yillarda O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish Konsepsiyasi (keyingi o'rinlarda — Konsepsiy)ga muvofiq:

turizm faoliyati sohasidagi normativ-huquqiy bazani takomillashtirish, turizmni rivojlantirish uchun qulay sharoitlar yaratishga qaratilgan xalqaro me'yor va standartlarni implementatsiya qilish;

turizm infratuzilmasini rivojlantirish hamda maqbul va qulay turizm muhitini yaratish;

transport logistikasini rivojlantirish, ichki va tashqi yo'nalishlarni kengaytirish, transport xizmatlari sifatini oshirish;

turizm bozorining turli segmentlariga yo'naltirilgan turizm mahsuloti va xizmatlarini diversifikatsiya qilish;

respublika ichida turizm xizmatlariga bo'lgan ehtiyojni qondirishga yo'naltirilgan turizm faoliyati subyektlarining faolligini rag'batlantirishni ta'minlovchi ichki turizmni rivojlantirish;

O'zbekiston Respublikasi turizm mahsulotini xalqaro va ichki turizm bozorlarida targ'ib qilish, mamlakatning sayohat va dam olish uchun xavfsiz sifatidagi imidjini mustahkamlash;

turizm tarmog'i uchun kadrlar tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini takomillashtirish.

Xulosa

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, turizm eksporti va importi rivojlanishida qonunchilik katta ahamiyatga ega. Yurtimizda, turizmga oldingi yillarga nisbatan ancha e'tibor qaratilayotkanini bizni quvontiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

4. Abduvohidov A., F.Qutlimuratov. – Turizm iqtisodi :O'quv qo'llanma.- TDIU,2010 y. 25-26-29-31-32 b
5. Shavkatovna J. D. Et al. PISKENT DISTRICT PILGRIMAGE AND THEIR TOURIST SIGNIFICANCE //JOURNAL OF ECONOMY, TOURISM AND SERVICE. – 2024. – T. 3. – №. 2. – C. 25-28.
6. Lex.uz
7. <https://uz.eturbonews.com/turizm-eksporti/>